

ת.ד 102 בני ברק | פקס : 03-5055919
9139191@gmail.com

זבל מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת ויחי תשפ"ד שנה י | גליון מס' 514

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

עגנית אמן - חלק מהברכה

לעגנית אמן אחר ברכה יש פידוע מעמד מיוחד, בכך שהיא אינה שבח העומד בפני עצמו, אלא היא חלק בלתי נפרד מהברכה. אף שהברכה והאמן נאמרות מפי שני אנשים, בפעל הן שני חלקים של אותו שבח; את החלק הראשון אומר המברך, ואלו את החלק השני משלים העונה אמן. ענין זה עולה מכמה סגיות הלכתיות, והוא הסבה המרכזית לחובת המברך להתאמץ ולדאג שברכתו תענה באמן.

אף אמנם כי אין דרכי במאמרים אלו לעסק בברור ולבון נושאים הלכתיים, מכל מקום לא אמנע מלהביא בענין זה את דבריו הברורים של רש"י בפרושו למסכת ברכות (מז א ד"ה עד): "אף עגנית אמן מן הברכה היא", וכן נפסק הלכה למעשה בשלחן ערוך (או"ח קסז טז, ע"פ משנ"ב שם ס"ק פה).

אף הסברא מחיבת שעגנית אמן תחשב חלק מהברכה; שהרי תבת 'אמן', במשמעותה הפשוטה - 'אמת', אין לה כל משמעות מבלי שתתחבר לדברים שנאמרו לפניך. לאמר: ה'אמן' מאמתת ומאשרת את דברי הברכה, ומשתייך נוצרת ברכה שלמה.

כמו כן אף מההלכה היחודית, שיש להסמיק את עגנית האמן לברכה מבלי שיהיה הפסק ביניהן, אפשר ללמד כי אין הן אלא שבח אחד מאחד, ועל כן יש להסמיקן זו לזו.

ואם עדין אנו זקוקים לאשור נוסף, נוכל אף למצא לכך סמך מפסוק מפרש (תהלים לד ד): "גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו", שפרושו הוא, שהמברך קורא לסובבים אותו: "גדלו לה' אתי" בעגנית אמן אחר הברכה, ובכך נרוממו יחדו בברכה משלמת (ראה ברכות מה א). מפרש כאן כי ברכה משלמת נאמרת רק באפן של "נרוממה שמו יחדו" - באמן. לאמר: מבלי האמן הברכה אינה משלמת, היא ברכה חסרה!

אנו מיחלים תמיד שתפלותינו ובקשותינו תתקיימנה בשלמות, וכפי שאנו מבטאים בנסח הברכות: "ברכה שלמה"; "גאלה שלמה"; "רפואה שלמה". אם כן, עלינו לדאוג שברכתנו תהיה שלמה, בכך שנודא לפני כל ברכה שיש משהו שיענה אחרינו אמן. ויהי רצון שבזכות כך ישלח הקדוש ברוך הוא רפואה שלמה לכל החולים והפצועים, גאלה שלמה לכל השבויים, וברכה שלמה בכל מעשי ידיו, אמן ואמן.

בקריאת "נרוממה שמו יחדו".
שבת שלום,

298 218 מחולקת 111

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

'תעלא בעדניה' בעבודת ה'

"ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה" (מז לא)

רש"י מפרש (ע"פ מגלה טז ב) שאחר שגשבע יוסף לאביו לקיים את בקשתו, בקש יעקב להביע לפניו את תודתו, בכך שהשתחוה לכבוד מלכותו, וכפי שאומר הפתגם: "תעלא בעדניה סגיד לה" [שועל בזמנו - השתחוה לו].

בעל התשובות והנהגות מביא שבפתגם זה טמון רמז נפלא: לעתים נופלת על האדם הארה מפורום, והוא חש בלבו רגשות התעוררות לעבודת ה'. עליו לדעת כי בזמן זה מצוי הוא בבחינה של "תעלא בעדניה" - משמים זמנו לפני עת רצון. על כן בל יחמיץ חלילה את ההזדמנות שנתנה לו, אלא יתעורר לנצלה לשפית שיהי לפני ה' ולהתקרבות אליו, ומתוך כך יזכה לעורר על עצמו רחמים מרבים (טעם ודעת).

לעשות רצון צדיק

"ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחת מיד האמרי בחרבי ובקשתי" (מח כב)

את המלים "בחרבי ובקשתי" תרגם אוניקלוס: "בצלותי ובבעותי". לכאורה "צלותי ובעותי" - שתייהן תבות שמשמעותן תפלה, ומדוע לא היה די בהזכרת אחת מהן?

פרש רבי משה חיים אפרים מסידלקוב:

תבת "צלותי" היא אכן לשון תפלה, אולם תבת "בעותי" אינה אלא לשון רצון, פלשון השגורה בש"ס: "אבעת אימא", שמשמעותה: אם תרצה אמו. בכך כוון יעקב

שפעמים עשה הקדוש ברוך הוא רצונו אף מבלי שיתפלל אליו, ככתוב (תהלים קמה ט): "רצון יראיו יעשה" (דגל מחנה אפרים).

מכך שדמו חכמים את התפלה לחרב וקשת, למד האבני גזר שכל המתפלל להשיקיע את עקר כחו בהכנה לתפלה. כפי שאת החרב והקשת מורקים ומכינים במשך זמן רב, ואלו השמוש בהם קצר ותכליתי (פרדס יוסף בחקתי).

גדרה של 'עת צרה'

"לישועתך קויתי ה'" (מט יח)

על הגר"ז מבריסק העידו שכאשר היו באים להנעץ עמו, היה רגיל תוך כדי דבורו למלמל דברי תפלה, ובפרט היה שגור בפיו הפסוק: "לישועתך קויתי ה'".

אמר על כך רבי שמשון פנקוס:

הנהגה הפשוטה והנכונה היא, שהנהגתו זו של הגר"ז נבעה מכת דבקו בה'. אולם נראה שישוד נוסף הנחה אותו בהנהגתו: שהנהגתו (בהשגותיו לסה"מ עשה ה) מצדד לומר, שהגם שלדעתו אין חובה מדאורייתא להתפלל בכל יום, אלא מדרבנן בלבד, מכל מקום בעת צרה ישנה מצוה מדאורייתא לפנות אל ה' ולהתפלל אליו. גדרה המדיק של "עת צרה" אינו ברור, ואפשר שבשגל גדל אחריותו וחרדתו שלא לקטות מן האמת, כל עת שבה נדרש להעניק מעצתו לזולתו, היתה בעבור הגר"ז בגדר "עת צרה". וכיון שלדעת הרמב"ן בשעה זו מחיב האדם להתפלל, לפיכך היה מקפיד לבקש בה: "לישועתך קויתי ה'" (שערים בתפלה עמ' לא).

המחלה נעלמה לחלוטין

בדיקות שגרתיות, ומשהגיעו התוצאות פלט הלה קריאת הפתעה. סוף סוף, לאחר תקופה ארוכה של החמרה התגלו סימנים מעודדים של בלימה!

ואכן מיום זה ואילך החל האיש לחוש הקלה, אט אט החלו הכאבים והסימפטומים הקשים להרפות מגופו, וכעבר חודשים אחדים פסקו לחלוטין.

אמנם, הבדיקות שערך לאחר מכן הצביעו כי המחלה עדין מקננת בגופו, אך כיון שתופעותיה פסקו ממנו לחלוטין לא הטרידה אותו עבודה זו יתר על המידה. הוא שב לתפקד כאחד האדם ואט אט הלך וזכרון המחלה ונשכח ממנו.

שלוש עשרה השנים שחלפו מאז הצליחו להקהות ממנו במעט את אותה קבלה שקבל בימי חליו, שוב הוא מצא עצמו מברך לעתים את ברכת "אשר יצר" בחפזון, כמו רבים אחרים, ואף התזכרת לא אחרת מלבוא.

המחלה שבה ותקפה אותו במלוא עצמתה, יחד עמה שבו היסורים והכאבים האמיים. הפעם החליט לפנות לאחד הפרופסורים הגדולים בתחום, המשמש כמנהל מחלקת גסטרו במרכז מבתי החולים הנחשבים במרכז הארץ. אלא שהרבה מדי לא היה לו לחדש, אף הוא כקודמו הודיע לאברך כי אין כל תרופה למחלתו. נתן אולי להקל במדת מה על הכאבים, אך לא למנוע מהם לשוב ולהופיע.

לתזכרת חזקה מאז הוא לא היה זקוק. גם הפעם החליט לא להפגע למצבו, ולדצ ציות להוראות הרופא, שב והתחזק שנית בברכת "אשר יצר", וגם בברכת "רפאנו".

גם הפעם זמן מה לאחר מכן נעלמו הסימפטומים כלא היו. אלא שאם לא די בכך, בבדיקה החוזרת שבצע, הפתע הפרופסור לגלות כי בנגוד לעבר, הפעם המעים נרפאו לחלוטין.

הפרופסור סרב להאמין לנתונים שהנחו על שלחנו. הוא היה בטוח כי תקלה עלומה גרמה לתוצאות החיוביות של הבדיקות. בהוראתו נעשו לאותו אברך בדיקות מקיפות ומעמיקות יותר, כדי להבין את המצב לאשורו. ואולם לתדהמת הכל, הבדיקות כולן הצביעו כי המחלה פרוחה ונעלמה מגופו מדרך בלתי מסכרת, דבר שהכל הסכימו כי הוא מגדר כנס של ממש.

"הנה כי כן", סכם האברך את ספורו, "נוכחתי לראות כי הכת הגדול ביותר לרפוי מכאובים נתון בידי האדם עצמו. אם רק יקבל על עצמו להתחזק ולתקן את הטעון תקון, הרי שישועתו מבטחת לו מן השמים, מידי של רופא כל בשר ומפליא לעשות".

'ברכי נפשי, וישלח עמי תנה

ביותר הפוגעות באפן משמעותי בתפקוד היומיומי של החולים. במקרים רבים עלולה התפרצות המחלה להביא לאשפוז ממש, ולעתים אף מצריכה נחות קשה של כריתת המעי הגס.

כאשר מידענו, אברך תלמיד חכם ומרביץ תורה לרבים, סבל מבעיות קשות במעים, הוא חשב כי מדבר בתופעה חולפת, אך משנקפו הימים ובמצבו לא חל שפור, פנה האברך לרופא. לאחר סדרת בדיקות מקיפות הכריע הרופא: "חלית בקוליטיס".

"בדרך הטבע", הסביר הרופא, "אין דרך להרפא באופן מחלט ממחלה זו. עליך ללמד לחיות עם המחלה ולהתכונן להתמודדות הצפויה לך לאורך כל ימי חייך. יש תקופות של התלקחות - שבהן המחלה פעילה, ויש תקופות של רגיעה - שבהן המחלה פעילה פחות. התרופות שאתן לך מקלות את התופעות שמחלה זה גורמת, אך אינן מרפאות".

אלא שלמידענו, שנחו במדה רבה של אמונה, לא היה בקביעה נחרצת זו כדי לערער את אמונתו. לרגע הוא לא התכונן לקבל את תחזיתיהם השחרות של הרופאים ולהפגע לתכתובי הטבע.

"השם יתברך הוא הרופא הגדול ביותר" - הרהר האברך בלבו, "התרופה לכל מחלה נתונה בידי, עלי מטל רק לתקן את הטעון תקון ו להתחזק בדברים הטעונים חזק, בודאי שאם אעשה זאת ישלח לי הקדוש ברוך הוא את עזרו מעל וירפאני ברפואה שלמה".

מובן מאלי ש האברך לא מנע את עצמו מקבלת המלצות הרופאים לאמץ מעתה הרגלי חיים חדשים כדיאטה טבעונית ושנוי מהותי של הרגלי התזונה. הוא גם הקפיד על נטילת התרופות שקבל לדכוי תסמיני המחלה, אולם עם זאת הוא פשפש במוחו ותר אחר דבר משמעותי ויחני שבו יוכל להתחזק.

לאחר התעצות עם רבותיו החליט להתחזק בהודיה לה' בברכת "אשר יצר", על ידי אמירתה בכונה יתרה ומתוך הכתב.

גם כאשר נכשל פעם או פעמים - הוא לא נכנע, אלא המשיך לאחז בקבלתו ללא רפיון, ומיום ליום חש כיצד הוא מגלה רגדים נוספים בעמקה של ברכה נפלאה זו, וכי רגשות התודה לקדוש ברוך הוא גאות בקרבו יותר ויותר.

תקופת מה חלפה, מידענו נגש לרופא לבצוע

רבות כבר נכתב ונאמר על סגלתה המיוחדת של ברכת "אשר יצר" לרפואה ולישועה. הספור המפלא שלפנינו יוכל להוות דגמה חיה לישועות העצומות הנגרמות על ידי סגלה זו:

"קוליטיס", מלה שלרובנו אינה מוכרת, אך עבור לא מעט אנשים היא מסמלת סיוט אים ונורא. מחלה זו אשר הרופאים גלאו

שלוש עשרה השנים שחלפו מאז הצליחו להקהות ממנו במעט את אותה קבלה שקבל בימי חליו, שוב הוא מצא עצמו מברך לעתים את ברכת "אשר יצר" בחפזון, כמו רבים אחרים, ואף התזכרת לא אחרת מלבוא.

מלמצא לה תרופה, ואף לא אתרו עדין שום גורם שיכול להסביר את הגורם להופעתה.

אם כל בעית מעים ידועה כגורמת סבל רב, לאלו המכירים את הסימפטומים של מחלת הקוליטיס ומודעים לכאבים וליסורים הבאים בעקבותיה, הזכרת שמה בלבד גורמת לצמרמרת.

מחלת הקוליטיס היא דלקת הנגרמת דוקא על ידי מערכת החסון האמורה בדרך כלל להגן על גופנו. דלקת זו פוגעת ברקמות המעי הגס וגורמת להתקפי כאבים עזים, המקלים בתופעות לואי קשות

עניית אמן - חלק מהברכה

מנהג חסידים ואנשי מעשה

יש חסידים ואנשי מעשה המשתדלים להמתין מלבד עד שידמון לפנייהם מי שיענה אמן על ברכותיהם, וכך יזכו לברך ברכה שלמה.

באורים והערות:

בספר 'יסוד ושרש העבודה' (שער האשמרת פרק י) כתב שלגדל מעלתה של ברכה הנענית באמן 'מן הנכון שיזהר האדם להשמיע ברכותיו כל מה דאפשר בפני אחרים, כדי שיענו אמן אחר הברכה'. הרב מפלונסק, רבי צבי יחזקאל מיכלזון, מעיד במכתבו הנדפס בספר 'אהל יצחק' (בהערה לאות עמו) שזקנו הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג העיד על עצמו לפני פטירתו, כי הקפיד תמיד שלא לברך ברכות המצוות או ברכות הנהנין כי אם בפני מי שיענה אחריו אמן, והסביר: 'באמירת ברכה נברא מלאך, ולא תשלם יצירתו רק באמירת אמן'. באותו מעמד הוסיף הר"ש וספר כי פעם בהיותו בדרך הדרך לברך ברכת 'אשר יצר' ולא מצא מי שיענה אחריו אמן, והצטער מאד על כך. לפתע יצאו שני אנשים מן היער, והוא ברח בפניהם, 'והם ענו אמן במתיקות ובהתלהבות, ובא עני וינטלם וינשאים ולא נראו עוד'. מכך הבין כי היו הם מלאכי מרום שנשלחו אליו כדי לענות אמן אחר ברכתו. בכך הסביר הר"ש באותו מעמד את לשון הפתוח באיוב (כ"ג): 'והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש', אשר בנסח תפלות ראש השנה אנו מסיימים אותו במלים 'נורא וקדוש': כאמור, עניית אמן משלימה את המלאך הנברא כתוצאה מאמירת הברכה. אם כן, מה יעשה אדם שנאלץ לשבת ביד בביתו או שהוא הולך לבד בדרך ואין מי שיענה אחריו אמן? על כך אומר הפתוח: 'והוא באחד' - כאשר האדם מברך ביחידות, ומי שייבנו - ואין מי שיענה אחריו אמן, אזי אם 'ונפשו אותה' אם הוא משתוקק שברכתו תשלם בעניית אמן, כי אז 'ויעש' - נורא וקדוש' - יש בידו לחולל נוראות בכך שישלחו לו מלאך מן השמים, שיענה אמן להשלים את ברכתו. וראה בשו"ת 'תשובה מאהבה' (ח"ב סי' ריד) שאף הוא הביא כעין פרוש זה, בשם הר"ש, ואולם ב'בגדי ישע' (קסז ג) הביא כעין פרוש זה בשם האר"י הק'.

אחר ברכתו. ובעודו חוכך בדעתו מה לעשות נשמעה דפיקה על הדלת, ובפתח עמד אחד מבני הישיבה שבקש לעזוב בספר שהיה בביתו. הגר"ח שמח שהזדמן לו מי שיענה אמן אחר ברכתו, והוא אכן ברח לפניו והלה ענה אחריו אמן. כשפגש הגר"ח לאחר מכן את אותו בחור והתענין על הסגיה שבעטיה בא לביתו לעזוב אותו ספר, התפלא הבחור על השאלה, ואמר כי לא הגיע כלל לבית רבו. באותה שעה הבינו כי נשלח לגר"ח מלאך משמים בדמות בחור כדי שיענה אמן על ברכת המזון שלו. המנחיל אמונה מוסיף וכותב שלמרות שייתכן שהגר"ח פנה בטעות לבחור אחר, ולא לזה שזדמן לביתו, ומי שסיפר כן לא אחלטי עליו שאין לו אמונת חכמים, עם כל זאת יש מקור לומר שירד מלאך מן השמים כדי לענות אמן אחר ברכת הגר"ח, לפי שענין עניית אמן מפי המלאכים כבר הזכרה בספר 'קב הישר' (פרק צו), וזה לשונו: 'וזה פשוט שבכל מצוה ומצוה שאדם עושה נולדים ונבראים מלאכים קדושים ממנה, ולכן הן נקראים 'מחנה' של מצוה זו. ובכל מצוה שמברכים עליה מתאספים אליה אותן המלאכים, ועומדים סביבות המברך ושומעים הברכה ועונים אמן. ורמז לדבר: 'מלאך' הוא בגימטריה 'אמן'. וראה בספר 'שאל אביך ויגדלך' (ח"א עמ' פז). שרבי שלום שבדרון שמע כעין מעשה זה מגאב"ד ירושלים רבי זעליג ראובן בענגיס, שהיה תלמיד ישיבת וולוז'ין בזמן הנצי"ב, ושם כתוב שהיה זה מלאך מן השמים. אף בספר 'רבי ועלול' (עמ' 351) מספר על רבי זאב איידלמן כי בעקבות מעשה זה והנס שנעשה לגר"ח, הקפיד אף הוא שלא לברך מבלי שיש מי שיענה אמן אחר ברכתו, ואף היה ממתין זמן רב לשם כך.

בספר 'ברכת אברהם' (ברכות מז א) באר כי מנהגו של הגר"ח מוולוז'ין שלא לברך מבלי שיהיה מי שיענה אחריו אמן אחר ברכתו, נבע משום שחשש לדעת הפוסקים שעניית אמן היא חלק מהברכה, ועל המברך לצאת ידי חובתו באמן שעונים על ברכתו, דעה שאף רבו הגר"א הסכים עמה ('באר הגר"א' או"ח קסו; 'דרכי נעים' ברכות מז א). מתוך כך הקפיד הגר"ח שבעת הברכה יהיה מי שיענה אמן אחר ברכתו, ובכך שפון לצאת ידי חובת עניית אמן, היתה בידו ברכה שלמה.

יש לציין כי מלבד ענין השלמת הברכה בעניית אמן, יש חיוב לברך בקול כדי לא לגזול מהשומעים את מצות עניית אמן. ככתוב בספר חסידים (תתכ, והובאו דבריו ב'באר הלקה' קלט ו), שאדם המברך בלחש, גוזל מן הצבור את מצות עניית אמן שיכלו לענות. וכתב בספר 'שתי ידות' (דרך חיים דף ע"ב) שכתשם שהשומע ברכה ונמנע מלענות אמן נענש על כך בחמרה (ראה זהר וילך רפה ב), כך המברך בלחש וגורם בכך שלא יענו אמן 'העניש הראוי למי שאינו עונה אמן - ראוי לו'.

אף על רבי חיים מוולוז'ין מעידים כי הקפיד שלא לברך שום ברכה אם אין מי שיענה אחריו אמן. בספר 'מנחיל אמונה' (אות יד) כותב המחבר רבי יהודה ליב ראגאלין, תלמיד הנצי"ב, כי בלומדו בישיבת וולוז'ין העיד בפניו נכדו של רבי חיים מוולוז'ין, שזקנו היה מקפיד להמתין מלבד עד שיהיה מי שיענה אמן אחריו. וספר לו שפעם בעת שעמד זקנו לברך ברכת המזון, הבחין שאין מי שיענה אמן

אגדת אמונים

מכתב מקורא נאמן

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים',

ברכת ה' עליכם!

במדור 'פתחו שערים' בגליון שיצא לאור בפרשת תולדות שנה זו, באר אחי היקר הרב יעקב דב שליט"א, נשיא בני אמונים, (ע"פ דברי הפלי יקר' על אתר) כי אחיזת יעקב היתה כסימן והכרזה שעתידי הוא להקפיד באפן מיוחד על המצוות שאדם דש בעקביו, ולכן נקרא שמו עליו. והוסיף כי אכן מצאנו בדברי הקדמונים כי השם 'יעקב' הוא בגימטריה פעמים אמן, שנמנית כידוע עם המצוות שאדם דש בעקביו.

חשבתי להוסיף ולבאר סבה נוספת לעבדה שאמן נרמזה בשם יעקב: על הפסוק (בראשית כה כא): 'ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא', פרש הדברי ישראל ממוז'ין כי רבקה לא התפללה בעצמה, אלא רק עמדה לנכח יצחק שהעתיר בזוית החדר, וענתה אחריו אמן. ויש לומר כי לפי שיעקב נולד מכת עניית אמן של רבקה, נרמזה האמן בשמו.

בברכה נאמנה,
הרב אהרן צבי מרמורשטיין - בני ברק

נתן לשלח מכתבים לפקס שטמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

אמן תלויה באויר...

בזריות, ומשנכנסה למטבח הפתחה לראות שאחיה אינו ממתין שם כהרגלו. היא הכינה לעצמה שתיה ופנתה לחפש את החברותא, אלא שלחודתה גלתה שהוא פשוט איננו.

הוא לא היה בחדרו, גם לא בחדרים אחרים. גם בגנה הסמוכה שבה אהב להשתובב, הוא לא היה. הדאגה החלה לכרסם בלבה, אולם בטרם פנתה להעיר את הוריה נזכרה לפתע בגג... בזמן האחרון היא שמה לב ששטחו הריק של הגג הסמוך לביתם מעורר ענין באחיה הקטן.

טפסה הנערה במהירות לקומה השנייה, הביטה מבעד לחלון החדר אל הגג הריק, ומשלא הבחינה בדבר קראתה בבהלה: "אברמי, איפה אתה??" לשמחתה נענה קול עמום מפנת הגג: "אני כאן..."

היא השתלשלה מבעד לחלון אל הגג ורצה בבעתה לפונו שמונו נשמע הקול. לחודתה הבחינה מיד בזוג ידים קטנות מפרות... מבט קל הספיק לה כדי להבין את הסכנה הנוראה; אברמי עמד מבעת מעבר למעקה הגג, אוחז בצד החיצוני של המעקה בשארית כחותיו, ורגליו נשענות בקשי על זי שבלט מתחת למעקה.

הנערה גלתה תושיה, ובחסדי שמים, בכחות לא לה הצליחה למשוך את אברמי בחזרה אל הגג והתמוטטה לצדו באין אונים. דקות ארוכות חלפו עד שהתאוששה... מן הצד עמד אברמי הקטן והביט בה בעינים משפלות מבושה, ולפתע מהר ונכנס לבית. עד מהרה הוא הציץ מבעד לחלון הפונה אל הגג כשכוס השתיה שכבר הספיקה להתקרר אחוזה בידו. "קחי את מה שהכנת", אמר הקטן ושטח בחיך שפשט על פני אחותו הגדולה, "תברכי, ואני אענה אמן".

"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברך", הברכה קבלה עתה משמעות מיוחדת, ואברמי הקטן ענה אחריה "אמן" בדבקות.

נשמע מפי בעלי המעשה

שעת לפנות בקר חרפית בבית משפחת מ' הירושלמית. חלונות הבית שהיו מונפים עקב הקור העז, מנעו מקריאות הצהלה שבקעו מעלית הגג לחדר בעדם. כך, איש מבני הבית שיטנו בשלוה על מטתם לא שם לב לסכנה האימה שרחפה על ראשו של אברמי הקטן והשובב.

בני המשפחה כבר התרגלו להתרחשויות המפתיעות שהילד הקטן ספק להם מפעם לפעם, אך את מה שעולל באותו בקר הם לא העלו בדעתם.

זמן מה קדם לכן, בסמינר שבו לומדת בתם הגדולה נערכה פעילות חנוכית מקיפה על חשיבות אמירת הברכות ועניית אמן אחריהן. כמה בנות, ובהן הבת של אותה משפחה, הגדילו לעשות כאשר קבלו על עצמן בעקבות אותה פעילות קבלה מיוחדת, שלא לברך ברכה מבלי שמישהו יענה אמן אחריה. הן ידעו כי מדבר בקבלה לא פשוטה לישום, אך בכל זאת החליטו לקבל זאת על עצמן, לכל הפחות למשך תקופה מסוימת.

בני הבית ראו זאת כזכות לסייע לאחותם, וכך, במשך רב שעות היום עלה הדבר בידה בקלות יחסית. אך האתגר האמתי היה בשעות הבקר המקדמות, כאשר מחמת הדרך הארפה מביתם לסמינר נאלצה הנערה לצאת מקדם מהבית, בשעה שלעתים בני הבית עדין נמו את שנתם.

דוקא אז עמדה לה לעזר שובבותו של אברמי, שנהג להשכים קום בכל בקר. אברמי גאות בשמחה ואף בגאווה להצעתה של אחותו לשמש כ'חברותא' לברכותיה.

כך, בשעה מקדמת בכל בקר כבר היה אברמי נצב על משמרתו במטבח, ממתין לאחותו שתכין לעצמה כוס שתיה חמה, מקשיב בכבד ראש לברכתה, עונה אמן בשמחה וממשיך במשחקיו.

באותו בקר השכים אברמי קום בשעה מקדמת מהרגלו, הוא השתעמם וחפש אחר תעלול שטרם נסה לבצע... בטפשות ילדותית החליט לעבר מבעד חלון חדרו ששכן בקומה השנייה של הבית, אל שטח הגג הריק הסמוך.

דקות ספורות לאחר מכן התעוררה הבכורה משנתה, התארגנה

מקום מנוחתו של המהר"ם א"ש באוגואר [אושג'רד] שבאוקראינה

מהר"ם א"ש

כ"ד בטבת תרי"ב

רבי מאיר איזנשטטר נולד בשנת התק"ם בעיר איזנשטטר, לאביו רבי יהודה ליב. בילדותו למד תורה מפי אביו, ולאחר מכן מפי רבי רפאל מגלאגוב שהיה דין באיזנשטטר. היה מראשוני תלמידי ה'חית"ם סופר' בישיבה שפתח בעיר מטרסדורף, ובהמשך עבר עמו לפרשבורג.

כהן כרב בקהלות שונות, ובשנת תקצ"ה החל לכהן כרבה של אוגואר, בה אף הקים ישיבה גדולה, שבה למדו מאות תלמידים, מהם היו לימים מחשובי רבני האגריה.

לאחר פטירת רבו ה'חית"ם סופר' נחשב למנהיגה של יהדות האגריה, והמוני לומדים החלו להפנות אליו את שאלותיהם וספקותיהם, את חלקם הדפיס בשו"ת 'אמרי אש' שחבר.

נפטר ביום כ"ג בטבת תרי"ב בעיר אוגואר, ובה מנוחתו כבוד. בעל הכתב סופר אמר עליו בהספדו: "הגאון מהר"ם היה גדול שבתלמידי אבא... מבחר שבבחיירי גדולי תלמידי, בתורה ובצדקות ובמדות כידוע". (דרשות 'כתב סופר' [ירושלים תשמ"ח] עמ' קצט).

חמשה או ששה אנשים

בספר 'זכרון יהודה' שחבר רבי מנחם איזנשטטר, בנו של מהר"ם א"ש, הוא מעלה על הכתב הנהגות 'שרות' שנהג אביו הגדול מדי יום, וכך הוא מתאר את הקפדתו לשמע ברכות השחר מפי המתפללים כדי לענות אחריהן אמן (מהד' אוגואר תרכ"ח, דף יח ע"ב):

"הלך לבית הכנסת או לבית המדרש מעטף בציצית ומכתר בתפלין, ואמרו לפני חמשה או ששה אנשים ברכות השחר, והיה עונה אחריהם אמן כדי להשלים צדי"ק אמנים".